

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תיק 1073218/1

ב"ה

בבית הדין הרבני האזורי חיפה

לפני כבוד הדיינים:

הרב אברהם מאיר שלוש – ראב"ד, הרב שמואל אברהם חזן, הרב רפאל זאב גלב

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד דורית ארבל)

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד מאיה מרדכי-כהן ועו"ד שרין סולן)

הנדון: גירושין – במקום שנראה לבית הדין כי הנתק סופי

פסק דין

עניינו של פסק הדין שלפנינו בתביעת הגירושין שהגישה המבקשת.

תיאור העובדות:

הצדדים נישאו בתאריך ה' אלול תשנ"ט (17.8.99) ומנישואי הצדדים נולדו שני ילדיהם המשותפים. זה למעלה משנה שהמשיב עזב את הבית בגין צו הרחקה, והמבקשת תובעת להתגרש. שאר התביעות מתנהלות בערכאה אחרת.

לדברי המבקשת, בעבר סבלה רבות מהשפלות וקללות קשות המתועדות בפרוטוקול לרבות התפרצויות ועלבונות מאחר שהמשיב סובל מהתקפי זעם (שורות 19-20 לפרוטוקול מיום ט' סיון תשע"ו 15.6.16).

לטענתה, גם אם המשיב אחר פסק זמן היה נרגע, היה המצב חוזר חלילה (פסחים מט:) והלך והחמיר. עוד ציינה כי כבר שנתיים לפני שעזב המשיב את הבית לא קיימו יחסי אישות מאחר שהמשיב הסתגר בחדר השינה ונעל אחריו את הדלת (שורה 22 שם).

באת-כוח המבקשת הוסיפה כי המשיב מעכב את הגט כדי שתיעתר לדרישותיו. לדבריה, המשיב הצהיר בפני האישה שאם לא תיענה לדרישותיו 'זה יהיה קשה [...] ואני אלחם אם היא לא תרצה' (שורות 26-27 שם).

עוד ציינה כי הוגשה בערכאה אחרת בקשה לפירוק שיתוף והמשיב פנה וביקש לזרז את ההליכים ופירוק השיתוף וכדבריו בבקשה 'כדי לקדם את ההליכים יש צורך במינוי שמאי'. ומשלא התקבלה החלטה עתר שוב בבקשה נוספת תחת הכותרת 'בקשה למתן החלטה בבקשה מספר 4'.

לדבריה, בתם הגדולה של הצדדים [ע'], חשפה את התעללות האב בבני הבית, ומאז האב מתנקם בה, מפרסם כי איננה שפויה, ומאיים לאשפז אותה באשור הפסיכיאטר המחוזי, ולפיכך הבת מסרבת לפגוש את אביה (שורות 33-36 שם).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מנגד המשיב הצהיר כי מבקש הוא שלום בית. לדבריו, לא מנע מהמבקשת להיכנס לחדר השינה ולא קילל את המבקשת. עם זאת הודה במקצת באומרו 'היו כמה מילים לא יפות' (שורה 48 שם). המשיב לא ידע להסביר לבית הדין איך בקשת שלום הבית עולה בקנה אחד עם הבקשה לזרו את פירוק השיתוף (שורה 61 שם).

עוד טען המשיב כי המבקשת איימה להרעיל אותו ואף לרוצחו ובעקבות תלונה שהגיש, יש טיוטת כתב אישום מוכנה נגד המבקשת (שורות 63-64 שם).

לשאלת בית הדין האם עדיין הוא חושש מהמבקשת השיב המשיב, 'אולי לא. אמנם אני קצת חושש' (שורה 9 שם). בית הדין חזר ושאל את המשיב, לדבריו שיש לו לחשוש מהמבקשת היה עליו להקדים ולבקש להתגרש, ומדוע מבקש הוא שלום בית. המשיב הצהיר 'אין לי תשובה' (שורה 11 לפרוטוקול).

למרות האמור, המשיב ביקש פסק זמן לשיקום הנישואין אך לשאלת בית הדין 'מה יהיה אם ההליך לא יצליח' השיב 'אלוקים גדול' (שורה 89 שם). בית הדין הבהיר למשיב כי זו תשובה מתחמקת ויש לתחום את הניסיון לשלום בית בזמן סביר. בית הדין הציע פסק זמן של שלושה חודשים אך לשאלת בית הדין אם ההליך יכשל מה יקרה בתום השלושה חודשים השיב 'לאחר שלושה חודשים נמשיך לנסות' (שורות 90-95).

באת-כוח המשיב הצהירה כי יש לבחון את פירוק השיתוף לפני הדיון בכתובה (שורה 113). בית הדין הבהיר כי אילו הבקשה לשלום בית הייתה כנה, המשיב היה צריך לשמוח שפירוק השיתוף מתעכב ולא היה פונה בבקשה לזרו את פירוק השיתוף (שורות 120-122).

בהחלטה שהתקבלה בתום הדיון (מיום י"ג סיון תשע"ו 19.6.16) נכתב בין היתר:

המשיב לא ידע להסביר כלל כיצד מבקש הוא שלום בית עם אישה הממציאה נגדו טענות שווא ומדוחים, ואף מבקשת להרעיל אותו, כפי שטען נגדה בעבר, ובפרט שגם כיום חושש הוא מההרעלה (שורות 9-11 שם). ועל כולם כאשר יש חשש גם שהמבקשת תרצח אותו כפי שהתלונן נגדה (שורות 63-66).

גם באת-כוח המשיב נאחזה בסבך ולא מצאה מנוח איך אפשר לבקש שלום בית מחד ופירוק שיתוף מאידך, ובפרט במקום בו המשיב חושש מרצח או מהרעלה.

לאור כל האמור התרשם בית הדין כי הבקשה לשלום בית רחוקה מאד מלהיות כנה. עם זאת מאחר שהמשיב הסכים כי אם עד תום שלושה חודשים לא יצליח לפייס את המשיבה יתגרש בהסכמה, לפיכך בית הדין נעתר למבוקש ובלבד שלא יטריד את המבקשת. [...] בהעדר הסכמה יינתן פסק דין בהתאם לחומר שבתיק.

המשיב פנה לבית הדין הגדול לערעורים אך בית הדין בהחלטה מיום ט"ז אלול תשע"ו (19.9.16) התנה את שמיעת הערעור בהפקדת עשרים אלף ₪ ובסופו של דבר הערעור נמחק בהסכמה.

מאחר והמשיב סירב להתגרש בית הדין הורה על הגשת סיכומים שהתקבלו, ולפיכך נדרש בית הדין להחלטה שלפנינו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דיון והכרעה:

כאמור, מזה למעלה משנה שהצדדים גרים בנפרד, כאשר חיי האישות פסקו הרבה קודם לכן.

ביום ט"ו אדר א' תשע"ו (24.2.16) המבקשת ביקשה וקיבלה צו הגנה מהמשיב מאחר שלדבריה היא ובנותיה סובלים מאלימות מילולית, צעקות וכעס, ולקחת חפצים. צו ההגנה הוארך בהסכמה מעת לעת.

בתסקיר מיום כ"א אדר א' תשע"ו (1.3.16) כתבה העו"ס כי התרשמה שיש אינדיקציה לאלימות מתמשכת המאופיינת בהתפרצויות זעם אלימות מילולית והטרדות של האב כלפי בני משפחתו. בתסקירים נוספים מיום כ"ד אייר תשע"ו (1.6.16) ומיום ד' תשרי תשע"ז (6.10.16) חזרה העו"ס על עמדתה וסיכמה כי הקושי של האב להכיר בפרידה מגביר את המסוכנות ולפיכך המליצה להמשיך להפריד את ההורים ולהפנות את האב לטיפול.

בסופו של דבר צו ההרחקה בוטל בהחלטה מיום ט' חשוון תשע"ז (10.11.16). בנימוקים להחלטה נכתב כי למרות מערכת היחסים הקשה, 'דומה כי הרחקתו של המשיב הביאה אותו להשלים עם כך שלא ניתן לכפות שלום בית על האישה. וכדברי באת-כוחו קבענו פגישה ליום [...] הוא רק צריך לשמוע מהאישה שנגמר והיא לא רוצה אותו.'

ולפי דרכנו למדנו כי אפשר שצו ההרחקה בוטל מאחר שהמשיב הפנים כי לא יוכל לכפות על המבקשת לחיות לצדו, וכדברי באת-כוח המשיב שהוא מבקש לשמוע זאת מהאישה.

כאמור, המשיב הכחיש את טענות התובעת ובקש לבחון שלום בית. בית הדין בהחיר למשיב כי לא ניתן לכפות על ניסיון לשלום בית, ובפרט במקום בו צווי הרחקה שניתנו נגדו התארכו בהסכמתו מעת לעת. גם בקשתו לבחון את שלום הבית ללא קצבת זמן עשויה ללמד כי בקשתו לשלום בית אינה כנה.

אולם, אף אם נניח שאכן בקשת המשיב לשלום בית הינה בקשה כנה, אך מאחר שהמבקשת אינה מעוניינת כלל לבחון את שיקום הנישואין ונחרצת בבקשתה להתגרש, ובפרט במקום שריחפו על ראש המשיב צווי הרחקה שהתארכו בהסכמה, והצדדים פרודים למעלה משנה, ועל כולם הטענות הקשות איש כלפי רעהו, כל אלה מלמדים שגם אם בעבר היה אולי מקום לבחון את שלום הבית אך בפסק הזמן שחלף נראה כי הפרוד והנתק סופי ומוחלט.

וכבר פסקו בית הדין הרבני הגדול (פסקי דין רבניים חלק יא עמוד 362 בהרכב הדיינים מרן הראש"ל ע. יוסף – נשיא והרבנים י. קאפח מ. אליהו זצ"ל) כי במקום שברור שאין עוד תקנה, ובני הזוג לא ישובו לחיות בשלום, יש לשים קץ ולהפריד בין בני הזוג ואין להניח מצב זה להימשך עיין שם.

וכך גם נקבע בהחלטת בית הדין הרבני הגדול (תיק 382/נד בהרכב הרבנים הרב מרדכי אליהו הרב שלמה דיכובסקי והרב יוסף נדב):

בהיעדר סיכוי לשלום בית, אין לבית הדין ברירה אלא להטיל על שני הצדדים להתגרש. אין כאן אשמה חד צדדית, אלא קביעת עובדה שחיי הנישואין הגיעו לקיצם ואין טעם לעסוק בהחייאה מלאכותית לפגרים מתים.

פסק דין זה אינו חיוב חד צדדי שבו צד אחד נאשם, אלא תיאור של המציאות הכואבת והמסקנה הבלתי נמנעת. זכותו וחובתו של בית הדין להוציא פסק דין לגירושין כאשר כלו כל הקיצין, גם אם לא ניתן להאשים ספציפית צד זה או אחר.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אמנם בנידון דידן מגרעות נתן. שהרי המשיב הצהיר כי חושש הוא מהמבקשת שמא תהרגה או תרעילו ואף הגיש תלונה שהבשילה לטיוטת כתב אישום (שורה 64 לפרוטוקול). בנסיבות אלו ברור כי אף שהמשיב מצהיר בפיו כי חפץ הוא שלום בית, הרי זה 'בפיו שלום את רעהו ידבר ובקרבו ישים ארבו' (ירמיהו ט-ז) ואינו מעונין בשלום בית כלל, בבחינת 'בפיו ובשפתיו כבדוני וליבו רחוק ממני' (ישעיהו כט-ג).

זאת ועוד, גם בקשתו לזרז את פירוק השיתוף, ובקשתו החוזרת למתן החלטה בבקשה לזירוז הפירוק שיתוף מלמדות כי המשיב מבין ששלום הבית ממנו והלאה ואינו חפץ בו כלל.

לאור האמור, במקום בו המבקשת תובעת להתגרש והמשיב מבקש שלום בית אך מעשיו מוכיחים כי גם הוא אינו חפץ בשלום בית ואין כל תקוה לשלום בית, והצדדים פרודים למעלה משנה יש להחיל בזה את דינו של רבנו ירוחם.

והנה רבנו ירוחם במישרים (נתיב כג חלק ח דף סא טור א) כתב:

וכתב מורי ה"ר אברהם בן אשמעאל כי נראה לו שאישה שאמרה לא בעינא ליה יתן לי גט וכתובה והוא אומר אנא נמי לא בעינא לך אבל איני רוצה ליתן גט... משהינן לה תריסר ירחי אגיטא דילמא הדרי בהו לאחר שנה כופין אותו לגרש.

וכן מנהג בתי הדין אשר שמענו ונדעם, וכן עשו מעשה בפסקי דין רבניים חלק ז (עמוד 113-112) וחלק יא (עמוד 364) וחלק יב (עמוד 203-199) וחלק יג (עמוד 267) וראה עוד בפסק הדין של בית הדין בירושלים (תיק מספר 754405/5) ובפסק הדין של בית הדין בנתניה (תיק מספר 289477/1) ובפסק הדין מבית דין הגדול (תיק מספר 842462/1) וכל היד המרובה לבדוק תמצא עוד כהנה וכהנה החלטות למכביר בנדון זה.

ואף שבנדון זה המשיב טוען שמבקש שלום בית ורבנו ירוחם איירי כאשר הבעל אינו חפץ בשלום בית וטוען 'אנא נמי לא בעינא לך', אכן הדבר פשוט שאין כוונת רבנו ירוחם לאמירה דווקא, שהרי אין זה נוסח 'תרומות ומעשרות' שצריך לומר בפיו 'לא בעינא לך', אלא גם כשלא אמר דבר, או אפילו אמר שמבקש שלום בית, אך מעשיו מכריזים וצועקים כי מבקש הוא להתגרש הרי זה כאומר 'לא בעינא לך' ויש לפסוק בזה חיוב גט.

כאשר על בית הדין לבחון אם עיכוב הגט נעשה מתוך כוונה כנה לשלום בית או שמא כדי להשיג מקצה שיפורים או מתוך נקמה גרידא, יש לבחון את מעשה הצדדים בבחינת 'מעשיך יקרבוך ומעשיך ירחקוך' (עדויות ה-ז) ואף אם אחד הצדדים מסתתר מאחורי טענת שלום בית על בית הדין לקרוע את המסך מעל טענה זו (וראה עוד כיוצא בזה בפסק דין בית הדין הרבני באשקלון תיק 972073/8 ובית הדין הרבני בירושלים תיק 975046/1 ובבית הדין הרבני הגדול תיק 1050654/1 ואכמ"ל).

והנה, לעניין החיוב בגט במורדים זה על זה, אין זה משנה מי מהצדדים אשם במצב או בסיבת מי נגרם הדבר, וכפי שהאריך בזה הגר"נ פרובר שליט"א בביאור דינו של רבנו ירוחם (פורסם בקובץ כנס הדיינים תשס"ח – עמוד 114) וסוף דבר מסיק התם כי בבני זוג המורדים ומעגנים זה את זה יש לחייב בגט מאחר שטענת עיגון היא עילה מספקת לחיוב בגט, ואף אם הצד המעגן אינו אשם בהפרת שלום הבית, היות שאין זכות למי מהצדדים לעגן את משנהו במקום ששניהם מורדים עיין שם.

ובכגון זה ששניהם מורדים זה על זה אין אנו צריכים להכרזה והתראה הנעשים במורדת, כמו שביארו בית הדין הגדול בפסקי דין רבניים (חלק ח' עמ' 323-5) וז"ל:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ועל כן נראה לומר דההבדל הוא בזה, במקום שהאישה היא המורדת בבעלה והבעל רוצה באשתו, הרי כל ההכרזות והתראות שנאמרו במורדת, וכל התקנות הללו לא באו אלא ללחוץ עליה שתימלך בדעתה ותשוב לחיי שלום עם בעלה, ולכן אם הבעל מגרשה בטרם נגמרו כל הפעולות הללו חייב לשלם לה כתובה ותוספת כתובה, מה שאין כן במקרה שגם הבעל לא רוצה בה הרי אין מקום לתקנה זו וממילא קם דינא שמכיון שהיא לא רוצה אותו, הרי אדעתא למשקל ולמיפק לא יהיב לה תוספת כתובה.

וכיוצא בזה מבואר גם באגרות משה (חלק ד יורה דעה סימן טז אות ב) שכתב:

ובדבר איש ואישה שזה הרבה שנים שליכא שלום בית, וכבר שנה וחצי דרים במקומות מופרדים, וכבר ישבו בית דין חשוב ולא עלה בידם לעשות שלום ביניהם [...] אז מדין התורה באופן כזה מוכרחין להתגרש ואין רשות לשום צד לעגן, לא הבעל את אשתו ולא האישה את הבעל, בשום עיכוב מצד תביעת ממון.

סיכומם של דברים, בית הדין לא ייתן את ידו לעיגון ממושך של המבקשת ללא הצדקה, והבעל חייב לגרש את אשתו בהקדם.

וסמוך לחתימה ביום ב' אדר ב' תשע"ז (28.2.16) התקבלה בקשת באת-כוח המשיב לדחיית תביעת הכתובה בזה הלשון:

'המבקש יטען כי המשיבה אינה זכאית ולו למעט מכתובתה, המשיבה בגדה במבקש ובידיו מלא ההוכחות לכך, ואף הודתה בפניו על מעשיה'.

והנה, מבלי לקבוע מסמרות בטענות המשיב בעניין הכתובה, אך בית הדין מפליא לעשות על המשיב שלדבריו המשיבה בגדה בו, איך נאחו עד כה בכל כוחו בטענת שלום הבית. הדבר ברור כי גם בקשתו זו מלמדת שכל תביעתו לשלום בית אינה אלא מהשפה ולחוץ, וכמבואר בזה עליונים למעלה.

לאור האמור מחליט בית הדין כדלקמן:

א. על הבעל לגרש את אשתו בהקדם ויפה שעה אחת קודם.

ב. על המזכירות לקבוע מועד לסדור גט.

ג. אם המשיב מסרב להתגרש עליו להודיע לבית הדין בתוך 14 יום מחתימת ההחלטה, כדי לבטל את הדיון לסידור גט, ולקבוע דיון חילופי לדיון בבקשות המבקשת בכפוף לפתיחת תיק מתאים.

ד. בהעדר תגובה כנדרש, עשוי בית הדין לחייב את המשיב בהוצאות הדיון שיקבע לסידור גט.

ה. תביעת הכתובה תישמע רק אחר סידור הגט.

ניתן לפרסם את פסק הדין אחר השמטת הפרטים המזהים כמקובל.

ניתן ביום ג' באדר התשע"ז (01/03/2017).

הרב אברהם מאיר שלוש – ראב"ד הרב שמואל אברהם חזן הרב רפאל זאב גלב